

A választási szervek online ülésezésének megoldásai és kihívásai¹

KURUNCZI GÁBOR² – TÉGLÁSI ANDRÁS³

2020 tavaszán a koronavírus okozta világjárvány az élet minden területén éreztette hatását. A személyes kontaktusok csökkentésének igénye hatalmas kihívás elé állította azon alkotmányos szervek működését is, amelyek testületi szervként látják el feladatukat. Így például a különböző parlamentek vagy épp a magyar Alkotmánybíróság Teljes Ülésének is alkalmazkodnia kellett az online tér kihívásaihoz. Eme probléma alól pedig a választási szervek, különösen a választási bizottságok (mint testületi szervek) működése sem jelent kivételt.

Egy választási szerv – különösen, ha jogorvoslati funkciót lát el – egy demokratikus államban különösen nagy jelentőséggel bír. Nem lehet ezért megkerülni, hogy működésük olyan időszakban is garantált legyen, amikor a kontaktusok csökkentése miatt a személyes jelenlét nem, vagy csak nehezen biztosítható. Ezzel együtt pedig a világjárványtól függetlenül is fontos, hogy a 21. században a normál működési rendben is garantálható legyen az online ülésezés, hiszen ez is a választási jogorvoslatban érvényesülő rövid határidők megtartását szolgálja. Ezért fontos szabályozni és kialakítani az online ülésezés lehetőségét, az ilyen eljárást pedig megfelelő alkotmányos garanciákkal kell övezni.

Tanulmányunkban ezért áttekintjük a különböző (elsősorban európai) országok választási szerveinek ülésezési eljárását – különös tekintettel a nyilvánosság biztosításának kérdésére – és módját (mennyiben tudnak online formában működni, milyen eljárási keretek között teszik azt), valamint azok normatív szabályait. Emellett közelebbről megvizsgáljuk a magyar választási szerveknek, különösen a Nemzeti Választási Bizottságnak a gyakorlatát és eljárási metódusát is.

Kulcsszavak: választási bizottság, online ülésezés, nyilvánosság, online döntéshozatal, alkotmányos garanciák

- 1 A cikket támogatta a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Választás és Képviselő Kutatóműhelye.
- 2 PhD, egyetemi adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszék; Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék, a Választás és Képviselő Kutatóműhely tagja, e-mail: Kurunczi.Gabor@uni-nke.hu
- 3 PhD, habilitált egyetemi docens, a Választás és Képviselő Kutatóműhely vezetője, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Alkotmányjogi és Összehasonlító Közjogi Tanszék, e-mail: Teglasi.Andras@uni-nke.hu

Solutions and Challenges for Online Meetings of Electoral Bodies

In the spring of 2020, the pandemic caused by the coronavirus had an impact on all aspects of life. The need to reduce personal contact has also posed a huge challenge to the functioning of the constitutional bodies that perform their functions as corporate bodies. For example, the various parliaments, or even the Plenary Session of the Hungarian Constitutional Court, have had to adapt to the challenges of the online space. The operation of electoral bodies, and in particular electoral commissions (as corporate bodies), is no exception to this problem.

An electoral body is of particular importance in a democratic state, especially if it has a remedial function. There is therefore no way around the need to guarantee their functioning at a time when, due to reduced contacts, personal presence is not possible or difficult to ensure. At the same time, it is also important, irrespective of the pandemic, to guarantee the possibility of meeting online in the normal course of business in the 21st century, as this would also serve to maintain the short deadlines for electoral remedies. It is therefore important to regulate and establish the possibility of online meetings, and such a procedure must be backed up by appropriate constitutional guarantees.

In our study, we will therefore review the procedure for holding meetings in various (mainly European) countries, in particular with regard to the issue of publicity, and the way in which they are held (e.g. the extent to which they can operate online and the procedural framework within which they do so), as well as their normative rules. In addition, the practice and procedural methodology of Hungarian electoral bodies, in particular the National Electoral Committee, will be examined in more detail.

Keywords: election committee, online meeting, publicity, online decision making, constitutional guarantees

Bevezetés

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 2021. január 21-től előírja, hogy a Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) ülése az elnök döntése alapján elektronikus úton is megtartható. A Ve. szabályainak módosítására egyértelműen a koronavírus-járvány hatására került sor. 2020 tavaszán a koronavírus okozta világiárvány ugyanis az élet minden területén érezte hatását. A személyes kontaktusok csökkentésének igénye pedig hatalmas kihívás elé állította azon alkotmányos szervek működését is, amelyek testületi szervként látják el feladatukat. Így például az online tér kihívásaihoz kellett alkalmazkodniuk a különböző

parlamenteknek, vagy akár a magyar Alkotmánybíróság Teljes Ülésének is. Ez alól a választási testületek, különösen a választási bizottságok működése sem volt kivétel.

A választási bizottságoknak egy demokratikus államban különösen nagy jelentősége van⁴ – kiváltképp akkor, ha az jogorvoslati funkciót lát el. Ezért elkerülhetetlen, hogy működésük garantált legyen olyan időszakban is, amikor a kapcsolatok csökkenése miatt a személyes jelenlét nem, vagy csak nehezen biztosítható. Ugyanakkor – a járványtól függetlenül – fontos, hogy a 21. században is garantálható legyen az online ülésezések normál működése, hiszen ez a választási jogorvoslatok⁵ rövid határidőinek betartását is szolgálja. Ezért különösen fontos az online ülések lehetőségének szabályozása, fejlesztése, és arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ilyen eljárást megfelelő alkotmányos garanciákkal kell övezni.

Tanulmányunkban ezért áttekintjük a különböző (elsősorban európai) országok választási bizottságainak ülésezési menetét és módját – különös tekintettel a nyilvánosság biztosításának kérdésére, illetve arra, hogy azok tudnak-e online módon ülésezni. Ezen túlmenően részletesebben megvizsgáljuk a magyar választási bizottságok, ezen belül is az NVB gyakorlatát és eljárási metódusát. A fentiek alapján végül felvázoljuk a hazai gyakorlat továbbfejlesztésének lehetőségeit is.

A választási bizottságok online ülésezésének európai gyakorlata és az online ülések nyilvánosságának kérdése

A magyar szabályozás nemzetközi kontextusba helyezéséhez mindenekelőtt fontos megvizsgálni, hogy az Európai Unió (EU) országaiban hogyan szabályozzák az országos szintű választási bizottságok üléseinek formáit és az online választási eljárás kereteit.

Online eljárások az európai uniós országok választási rendszereiben

A koronavírus-járványtól függetlenül, a 21. század nagy kihívása és kérdése a választási rendszerek tekintetében, hogy van-e szándék a választási eljárások egészének, így magának a szavazásnak is a teljes online térbe való áthelyezésére. Ha megvizsgáljuk az Európai Unió országainak választási eljárási szabályait, azt láthatjuk, hogy valamilyen elektronikus eljárási lehetőség szinte minden ország szabályozásában megtalálható. Ha máshol nem, akkor például a különböző eljárási kérelmek (például névjegyzékbe vétel, átjelentkezés, jelöltállítás stb.) benyújtása történhet meg elektronikus módon is. A *szlovák* választási eljárási törvény⁶ 15. § (7) bekezdés *e*) pontjában például felhatalmazást ad a belügyminiszternek, hogy meghatározza a választási szervek elektronikus kommunikációs kapcsolatának rendszerét. A *lengyel* választási eljárási

4 A választási szervekről lásd bővebben: FÁBIÁN – FAZEKASNÉ PÁL 2018: 64–80.

5 A választási jogorvoslatok uniós összetetéséről ír TEMESI 2018: 195–209.

6 Zákon o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (180/2014), lásd: www.torvenytar.sk/zakon-88

törvény⁷ pedig 162. §-ában úgy rendelkezik, hogy a Nemzeti Választási Bizottságnak joga van meghatározni az elektronikus technológia kiegészítő használatának feltételeit és módszereit.

A választási eljárás tekintetében az Európai Unióban azonban csak egyetlen olyan ország van, ahol a szavazat leadása során is lehetővé teszik az online voksolást:⁸ ez pedig *Észtország*,⁹ ahol az elektronikus szavazásra a választás napja előtti hatodik napon 9.00 órától a választás előtti első napon 20.00 óráig van lehetőség. A választás napján nem lehet elektronikusan szavazni, de az elektronikusan szavazó választópolgárnak jogában áll szavazatát szavazólapon szavazással megváltoztatni a választás napján 20.00 óráig. Észtországban az elektronikus választásnak pontosan kidolgozott rendszere és elvei vannak, amelyek megfelelő garanciákat biztosítanak a rendszer tisztességes és átlátható működtetéséhez.¹⁰ Érdekes megjegyezni, hogy Észtország mellett a világon mindössze további három országban próbálkoztak több-kevesebb sikerrel online voksolással:

- Elsőként *Norvégiában*,¹¹ ahol egy pilotprojekt keretében először 2011-ben tíz helyi önkormányzatnál alkalmazták az online szavazást, majd a 2013-as parlamenti választásokon 12 településen volt erre lehetőség. Ezt követően azonban a projekt befejeződött.
- Másik európai országgént *Svájcban*¹² is kísérleteztek az online voksolással: a 2013. március 3-i népszavazáson 11 kantonban lehetett az interneten szavazni. Érdekes megjegyezni azonban, hogy három kantonban (Genf, Neuchâtel és Zürich) már 2001–2005 között is próbálkoztak ezzel. Genf és Neuchâtel kantonjai pedig 2019-től jelenleg is online szavazást alkalmaznak.
- Végül fontos kiemelni egy Európán kívüli példát is: *Kanadát*, ahol az önkormányzati választásokon van online voksolásra lehetőség.¹³ 2017-ben azonban a kanadai kormány megerősítette, hogy nemzeti szinten nem tervezik az online szavazás bevezetését.

A fentiek mellett két ország említendő még: Brazília és India. Brazíliában lehetőség van úgynevezett elektronikus urna útján történő szavazásra is (a papíralapú voksolás mellett). Ilyenkor is személyesen kell megjelennie a választópolgárnak a szavazókörben, viszont szavazatát elektronikus eszköz útján tudja leadni.¹⁴ Ehhez hasonló módszer működik Indiában is, ott azonban a választópolgárok a szavazókörökben kizárólag elektronikus szavazógépen tudnak voksolni.¹⁵ Ez a módszer a szavazatok összeszámolását tudja segíteni, de nem tekinthető valódi elektronikus szavazásnak.

7 Lásd: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110210112/U/D20110112Lj.pdf>

8 Az elektronikus szavazás előnyeiről és hátrányairól lásd bővebben HALLÓK 2012: 277–309.

9 Lásd: <https://bit.ly/3HDoPww>

10 Ezek elveket lásd részletesen: <https://bit.ly/3DM2lbM>

11 Lásd: <https://bit.ly/3JIS4AD>

12 Lásd: www.ch.ch/en/demokratie/voting-online/

13 BAXTER 2018.

14 Lásd: www.tse.jus.br/eleicoes/urna-eletronica

15 A módszert azonban számos kritika éri, lásd: BBC News 2019.

Vizsgálódásunk elsődleges fókuszja az elektronikus választási eljáráson belül azonban jelenleg a választási bizottságok online ülésezésének lehetőségére irányul. E tekintetben – figyelembe véve az európai uniós országok jogszabályait és a választási bizottságok honlapjait – azt mondhatjuk, hogy viszonylag kevés országban fogadtak el a pandémia hatására olyan szabályt 2020-ban (vagy a pandémiától függetlenül korábban), amely lehetővé teszi a választási bizottságoknak az online ülésezést. Az egyik ilyen ország *Németország*, ahol a választási törvény¹⁶ (*Bundeswahlgesetz*) 52. § (4) bekezdés 2. és 3. pontjaiban a belügyminiszternek rendeletalkotási lehetőséget biztosít a Bundestag beleegyezésével arra az esetre, ha valamilyen *vis maior* helyzet állna elő. Ennek körében a törvényi szabályoktól eltérve a belügyminiszter rendelkezhet arról, hogy a választási bizottságok tagjai egymástól távol, elektronikus eszköz útján is ülésezhessenek és dönthessenek az előterjesztésekről. A koronavírus-járvány kapcsán azonban erre konkrét szabályozás nem született. További példaként említhető *Portugália*¹⁷ is, ahol 2020-ban új jogszabályt fogadtak el a nemzeti választási bizottság ülésezése kapcsán. Ennek már a preambulumban is kiemelik, hogy a felmerülő nehézségek leküzdése érdekében lehetővé kell tenni a videokonferencia útján történő ülésezést (de csak kivételes esetben). Eme jogszabály 3. cikke a (6) bekezdésében kifejezetten úgy fogalmaz, hogy kivételesen az ülések videokonferencia útján is megtarthatók, és engedélyezhető azon tagok részvétele, akik fizikailag nem tudnak megjelenni az ülésen. (E cikk alapján egyébként a választási bizottság hetente egyszer kötelezően ülésezik.) A 6. cikk pedig arról rendelkezik, hogyan kell az ilyen üléseket lefolytatni, a többséget megállapítani. Fontos, hogy az így hozott döntés teljes értékűnek minősül. Érdeemes megemlíteni a *balti államokat* is, amelyek körében elég részletes szabályozást találunk a kérdés kapcsán. Rögtön érdemes kiemelni, hogy a korábban részletezett online szavazás lehetősége ellenére *Észtországban* a választási bizottság online ülésezése nem lehetséges. *Litvániában*¹⁸ (egészen 2022. szeptember 1-jéig) és *Lettországbán*¹⁹ azonban igen. *Lettországbán* 2020. november 5-én fogadta el a központi választási bizottság az online ülésezéssel kapcsolatos szabályait. E szerint a központi választási bizottság elnöke meghatározhatja, hogy a központi választási bizottság ülését videokonferencia útján tartsa, ha: 1. rendkívüli állapotot hirdettek ki, vagy az állam gyülekezési korlátozásokat vezetett be; illetve, ha 2. a központi választási bizottság egyik tagja az ülés ideje alatt más helyen tartózkodik, és egészségi állapota, üzleti út vagy egyéb objektív okok miatt nem jelenhet meg az ülés helyén. Fontos tehát kiemelni, hogy Lettországbán nem kizárólag különleges jogrend esetében van online ülésezésre lehetőség. *Litvániában* 2020. december 23-án lépett hatályba az a módosítás, amely szerint online ülésezésre akkor kerülhet sor, ha sürgősségi állapotot vezetnek be, továbbá, ha a fertőző betegségek megelőzése és ellenőrzése ezt indokolja, amely közvetlenül fenyegetheti a központi választási bizottság tagjainak

16 Lásd: www.gesetze-im-internet.de/bwahlg/

17 Lásd: www.cne.pt/sites/default/files/dl/regimento-cne_dr-05-05-2020.pdf

18 Lásd: www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.AF22880894E/asr

19 Lásd: <https://bit.ly/3HDMGft>

egészségét és (vagy) életét.²⁰ Már 2006-ban jóváhagyta a litván parlament az online parlamenti szavazás bevezetésének javaslatát, amelyet a központi választási bizottság készített, azonban ezt azóta sem fogadták el.

A választási bizottságok üléseinek nyilvánossága

Egy demokratikus államban a jogállamiság elvével összhangban kiemelten fontos az is, hogy az alkotmányos szervek működése átlátható legyen, és tevékenységük, valamint eljárásuk nyilvános formában megismerhetővé váljon. Ez már csak a demokratikus legitimitáció elvének érvényesülése miatt is fontos.²¹

A demokratikus legitimitáció jelentősége

A demokratikus jogállamiság elvéből értelemszerűen következik a nép politikai akaratképzésének szükségessége:²² a modern jogállami alkotmányos demokráciákban a közhatalom gyakorlása során alkotott közhatalmi aktusoknak mindig a nép akaratára kell visszavezethetőnek lenniük, illetve biztosítaniuk kell, hogy a nép tagjai (azaz a választópolgárok) egyenlő módon vehessenek részt a közhatalmi szervek akaratképzésében. Ez az úgynevezett politikai akaratképzés jelenti a népakarat és az államakarat képzését is. A „nép akarat” az alkotmányos rendnek megfelelő jogi folyamat során az egyéni akaratokból nyerhető. Ez az akaratképzési eljárás pedig előfeltételezi, hogy abban minden egyén szabadon és egyenlően vehet részt, így az akaratképzés a többség homogén akaratát hozza létre. Népakarat tehát nem létezik az egyéni akaratoktól elválasztva és azoktól függetlenül, de népakarat nem csak a minden egyes létező egyéni akarat gondolatilag összefoglalt jelölése. Ezért a demokráciában a nép akaratát nem eleve adott, hanem olyan politikai folyamat, amelyben az alkotmányjogilag meghatározott nép minden tagja részt vehet, és részvétele révén befolyást gyakorolhat. A nép akaratát tehát egy demokráciában a politikai akaratképzés szabad és nyitott folyamatában alakul ki, alkotmányjogi értelemben az egyének demokratikus közreműködése szabadságának alapján jön létre, tartalma pedig éppen ebben a folyamatban körvonalazódik.²³ Ennek a politikai akaratképzésnek pedig szükséges előfeltétele, hogy az alkotmányos szervek ülései és tevékenysége nyilvános, megismerhető és átlátható legyen (azzal együtt is, hogy a nyilvánosság biztosítása sokszor kétélű fegyver – gondolok itt elsősorban arra, hogy mennyire tudja befolyásolni egy személy szavazatát, illetve szavait a jelen lévő sajtó). Ennek legfontosabb eleme természetesen a parlamentek vagy épp a bíróságok működésében érhető tetten, de a politikai akarat-

20 Fontos megjegyezni, hogy az ezt szabályozó törvényi rendelkezés 2022. szeptember 1-jén hatályát veszítette.

21 A demokratikus legitimitáció, valamint a választójog (és a választási szervek) kapcsolatáról lásd bővebben: KURUNCZI 2020: 23–25.

22 A demokratikus legitimitáció nemcsak központi szinten, hanem a helyi önkormányzatok esetében is jelentős. Erről lásd bővebben VARGA 2021: 66–71.

23 PETRÉTEI 2017: 67–69, 73–74.

képzéssel legszorosabb kapcsolatban álló választójog érvényesülését garantáló választási bizottságok üléseinél is nagy jelentősége van.

Az EU-s országok választási bizottsági üléseinek nyilvánossága

A Ve. 40. § (1) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy a választási bizottságok ülései nyilvánosak. Nemzetközi összehasonlítás tekintetében is rögzíthetjük, hogy az országok többsége kifejezetten rendelkezik a választási szervek üléseinek nyilvánosságáról. E körben három országot érdemes külön is kiemelni:

- Egyfelől *Lettországot*, ahol nemcsak a személyes jelenléttel tartott üléseken kell biztosítani a nyilvánosságot, hanem az online formában megtartott üléseken is. Ez esetben a központi választási bizottság titkára az ülésen való részvétel részleteit megküldi azoknak a személyeknek, akiket videókonferencia útján meghívtak, vagy részt kívánnak venni az ülésen – ezzel is biztosítva a nyilvánosságot. Az ülésen való részvételhez szükséges hozzáférési adatokat a média képviselőinek is megküldik (az üléseket pedig videó- vagy audioformátumban is rögzíteni kell, amelyet később közzé is tesznek).²⁴
- *Litvániában* az online ülést a központi választási bizottság honlapján élőben is közvetítik.²⁵ A központi választási bizottságról külön törvény rendelkezik, amelynek 11. cikke szól az ülésezés formájáról. Kiemelendő eme cikknek a (8) és (9) bekezdése, amelyek szerint a központi választási bizottság ülésstermében tartózkodó személyek fényképeket vagy videókat készíthetnek. A központi választási bizottság távolról szervezett üléséről a bizottság honlapján értesítik a nyilvánosságot, a bizottság tagjait pedig elektronikus kommunikációs eszközök (e-mail vagy telefon) útján értesítik. A központi választási bizottság távolról szervezett ülésének videó- és hangfelvételét meg kell őrizni, amelyet később a honlapon is nyilvánosságra kell hozni.²⁶
- Harmadik országgént *Romániát* érdemes kiemelni, ahol ellentétben a többségi gyakorlattal, a választási bizottság ülései egyáltalán nem nyilvánosak.²⁷

A magyarországi választási bizottságok online ülésezésére vonatkozó szabályozás

A nemzetközi kitekintést követően fontos áttekinteni azt is, hogy a pandémia milyen változásokat hozott a magyar szabályozásban – már csak azért is, mivel hazánkban az elsők között döntött a jogalkotó az online ülésezés megengedhetőségéről.

24 Lásd bővebben: <https://bit.ly/3XiqQnS>

25 Az alábbi elérhetőségen: www.vrk.lt/vrk-posedziai

26 Lásd bővebben: www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.AF228880894E/asr

27 Lásd: www.roaep.ro/prezentare/

Az NVB online ülésezésére vonatkozó rendelkezések

Ami Magyarországon a választási szervek online ülésezését illeti, annak kezdetét a 2020. évi CLXVII. törvény jelentette,²⁸ amelynek 16. §-a beiktatott egy új 40/A. §-t a Ve.-be, amely szerint az NVB ülése az elnök döntése alapján elektronikus kommunikációs eszköz igénybevételével is megtartható. Ami fontos és hangsúlyozandó, hogy csak az NVB esetében teremt erre törvényi alapot a Ve. Magyarországon, tehát a többi, alacsonyabb szintű választási bizottságnál erre jelenleg nincs jogi lehetőség. Ugyancsak nem teszi lehetővé a törvény a hibrid ülésezést, vagyis azt, hogy a jelenléti ülésen egyes tagok online csatlakozhassanak, online adják le szavazatukat stb., vagyis az NVB ülései vagy tisztán jelenléti, vagy tisztán online ülésezés formájában tarthatók csak meg.

A részletszabályokat az NVB ügyrendje²⁹ (a továbbiakban: Ügyrend) tartalmazza az online ülésezés tekintetében. Eszerint az elnök döntése alapján az NVB tagjai az ülésen elektronikus kommunikációs eszköz igénybevételével, videókonferencia keretében vesznek részt (a továbbiakban: online ülés). Az elnök különösen akkor dönthet online ülés megtartásáról, ha járványügyi veszélyhelyzet vagy egyéb körülmények miatt indokolt, vagy a döntési javaslatok tárgya alapján rövid, vita nélküli bizottsági ülés várható, például mandátum kiadása, jelöltek és jelölő szervezetek nyilvántartásba vétele stb. A járványügyi helyzet tehát csak az egyik esetkör, de nem kizárólagos esetkör, tehát egyéb körülmények miatt is indokoltnak tarthatja az elnök azt, hogy online ülést tartsanak. Így különösen akkor, ha vita nélküli bizottsági ülés várható, és az ügyrend példálózva felsorol két esetet, a mandátum kiadását és a jelöltek és jelölő szervezetek nyilvántartásba vételét.

Az elektronikus kommunikációs eszköz igénybevételével megtartott ülésre vonatkozóan az NVB ügyrendjének 7/A–7/E. §-ai tartalmaznak speciális rendelkezéseket. Eszerint például a meghívónak tartalmaznia kell az arra vonatkozó tájékoztatást is, hogy az ülést online formában tartják meg. Az online ülés megtartása a valós idejű képi és hangadatátvitelt biztosító, az ülésen részt vevő tagok azonosítását és köztük a kölcsönös és korlátozásmentes kommunikációt lehetővé tevő, a Nemzeti Választási Iroda (a továbbiakban: NVI) által technikailag támogatott online alkalmazás igénybevételével történik. A tagok az online ülésen való részvételhez az NVI által biztosított, ennek hiányában saját, képi és hangadatátvitelt biztosító elektronikus kommunikációs eszközüket használják. A tag az online ülés azon részén minősül jelenlévőnek, amely időtartamban a Titkárság által megküldött linken, vagy az alkalmazás Nap-tár felületén az ülés időtartama alatt a csatlakozás gombbal az ülésbe bekapcsolódott és a tag oldalán biztosított az élő videókép és hang egyidejű átvitele. A tag kötelezettsége, hogy az online ülés időtartama alatt rendelkezzen az ülésen való részvételhez szükséges széles sávú internetkapcsolattal. Amennyiben valamely tag internetkapcsolata az online ülés időtartama alatt megszakad, a technikai akadály elhárítása után

28 A választási eljárási szabályok korábbi reformairól lásd TÉGLÁSI 2015.

29 Lásd: www.valasztas.hu/documents/20182/212739/Az+NVB+%C3%BCgyrendje.pdf/e599cb9c-ae45-4d57-9919-cc34e3848e08?t=1518189916839

lehetősége van újra csatlakozni az üléshez. A technikai akadály megszüntetésének idejére az elnök az ülésen szünetet rendelhet el. Bármilyen technikai akadály esetén csak a határozatképesség folyamatos fennállásával folytatható az ülés. A Titkárság az online ülés iratanyagát kizárólag elektronikus úton, a tagok hivatali elektronikus levélcímére továbbítja. Az ülés iratanyagának egy nyomtatott példányát az iktatás szerinti ülésaktában is el kell helyezni. Az ülés jegyzőkönyvét és a határozatokat a honlapon is meg kell jeleníteni. A napirend módosítására javaslatot tenni kívánó tag ebbéli szándékát az alkalmazáson keresztül jelzi az elnöknek. A döntési javaslat ismertetését követő hozzászólási szándékot a tag szintén az alkalmazásban jelzi. Az elnök a jelzések sorrendjében, ha ez nem egyértelműen megállapítható, abc-rendben adja meg a szót a tagoknak. Az NVB döntését az elnök által meghatározott módon – az alkalmazáson keresztül – nyílt szavazással hozza.

Az NVI az online ülés hang- és videóanyagát, kizárólag a jegyzőkönyv elkészítése érdekében, technikai segítség céljából rögzíti, amelyet a jegyzőkönyv aláírását követően megsemmisít. Az online ülésről készült jegyzőkönyv az ülés helyszínéként az elektronikus kommunikációs eszköz igénybevitelével való megtartásra utalást tartalmazza, továbbá szerepel benne az ülésen részt vevő és az igazoltan vagy igazolatlanul távol maradó tagok neve. Az online ülésről a jegyzőkönyv alapján készített jelenléti ívet az irataktában kell elhelyezni.

Az NVB online üléseinek nyilvánossága

Az NVB üléseinek nyilvánosságáról az Ügyrend 6. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a bizottság ülése nyilvános, azon az érintett választópolgárok, valamint a megfigyelők és a sajtó képviselői az NVB ülésének helyt adó épület beléptetési rendjének megfelelően vehetnek részt. A Titkárság a bizottság üléséről annak helyszínének, időpontjának és tervezett napirendjének a www.valasztas.hu oldalon való közzétételével nyújt tájékoztatást. A beadványozót kérésére a Titkárság az általa megadott rövid utas elérhetőség(ek)en tájékoztatja azon ülés időpontjáról, amelyen várhatóan a bizottság napirendjére tűzi beadványát.

Az Ügyrend 7/C. § (1) bekezdése az online ülés nyilvánosságával összefüggésben pedig akként rendelkezik, hogy az érdeklődők, az érintett választópolgárok, a megfigyelők és a sajtó képviselői számára az NVI székhelyén, az NVI által meghatározott módon biztosított. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az érdeklődők az NVI székhelyén az ülésterem előtti váróban egy képernyőn keresztül követhetik figyelemmel az online ülést. Az online üléssel kapcsolatos információkat a választások hivatalos honlapján, a www.valasztas.hu oldalon közzé kell tenni (időpont, az ülés megtekintésének lehetősége, napirendi javaslat).

Konklúzió

A fentiek alapján jól látható, hogy bár a választási bizottságok online ülésezésének lehetőségét még csak néhány EU-s országban biztosítják, a koronavírus-járvány rávilágított arra, hogy nemcsak a választási eljárásban, hanem az egyes választási szervek ülésezési gyakorlatában is nyitni kell az online tér irányába. Az NVB szabályzata igen részletesen meghatározza az online találkozók szabályait. Ezzel Magyarország azon kevés EU-s ország közé tartozik, ahol videokonferencia útján is meg lehet tartani az országos szintű választási bizottság üléseit. Véleményünk szerint ez az irány az EU országaiban meghatározóvá fog válni a következő években. Sőt, azt sem tartjuk elképzelhetetlennek, hogy a teljes választási folyamatot (beleértve az otthonról történő online szavazást is) digitalizálják, ahogy az Észtországban is megfigyelhető. Ehhez azonban még az egyes országoknak növelniük kell a választópolgárok digitalizációba vetett bizalmát. Véleményünk szerint ugyanis a mai választópolgárok nem bíznak teljes mértékben a digitális eszközökben. A 2018-as magyarországi országgyűlési választáson például, amikor az NVI honlapja a szavazás befejezése után néhány órára összeomlott, sokan csalást valószínűsítettek, holott a szavazás és a szavazatszámolás teljesen papíralapú volt. Amennyiben azonban ezt a választópolgári bizalmat növelni lehetne, akkor a teljes digitalizáció megkönnyítené a választások lebonyolítását és a szavazatok számlálását. Emellett azt is ki kell emelni, hogy egy online voksolással sokkal magasabb részvételi arányt lehetne elérni. Egyelőre azonban – e bizalmi index alacsony szintje miatt – meg kell elégednünk a koronavírus-járvány egyik pozitív hozadékával: a választási bizottságok online üléseinek lehetőségével.

Irodalomjegyzék

- BAXTER, Mary (2018): How E-voting is Taking over Ontario Municipal Elections. *TVO Today*, 2018. október 4. Online: www.tvo.org/article/how-e-voting-is-taking-over-ontario-municipal-elections
- FÁBIÁN Adrián – FAZEKASNÉ PÁL Emese (2018): Választási szervek az Európai Unió tagállamaiban. In CSERNY Ákos (szerk.): *A választási rendszerek egyes intézményei az uniós országokban*. Budapest: HVG-ORAC.
- HALLÓK Tamás (2012): *Választási részvétel és alkotmányjog. A szavazási módok*. PhD-disszertáció. Miskolci Egyetem, 277–309. Online: <http://midra.uni-miskolc.hu/document/13069/5191.pdf>
- India Election 2019: Concern over ‚Toothless’ Poll Guidelines. *BBC News*, 2019. április 15. Online: www.bbc.com/news/world-asia-india-47906440
- KURUNCZI Gábor (2020): *Az egyre általánosabb választójog kihívásai. Az általános és egyenlő választójog elvének elemzése a magyar szabályozás tükrében*. Budapest: Pázmány Press.
- PETRÉTEI József (2017): A politikai akaratképzésről. In CHRONOWSKI Nóra et al. (szerk.): *A szabadságserető embernek. Liber Amicorum István Kukorelli*. Budapest: Gondolat, 67–69.

- TÉGLÁSI, András (2015): Reforms in Electoral Procedural Law in Hungary and its Related Case-law (2010–2014). In OROSZ, Ladislav – MAJERČÁK, Tomáš (szerk.): *Aktuálne problémy volebného práva. Nové volebné zákony Kosice*. Kosice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta.
- TEMESI István (2018): Választási jogorvoslatok néhány uniós országban. In CSERNY Ákos (szerk.): *A választási rendszerek egyes intézményei az uniós országokban*. Budapest: HVG-ORAC.
- VARGA Ádám (2021): *A helyi önkormányzathoz való jog alapvető kérdései*. Budapest: Pázmány Press. Online: <https://doi.org/10.15774/PPKE.JAK.2020.010>